

TỜ DỮ KIỆN

Thông tin về bệnh cảm cúm đại dịch (Influenza Pandemics)

Đại dịch: Bệnh Influenza (cảm cúm) lan truyền rộng trên toàn thế giới

Bệnh đại dịch influenza là một bệnh dịch lan truyền toàn cầu xảy ra khi một siêu vi influenza A mới xuất hiện hoặc “gia tăng hoạt động” dân cư, gây bệnh trạng nghiêm trọng, và sau đó lan truyền dễ dàng từ người này sang người khác trong toàn thế giới. Đại dịch khác nhiều với các bệnh theo mùa hoặc “bệnh dịch” của influenza. Sự lan truyền của các bệnh theo mùa do loại siêu vi điển hình influenza gây ra và đã có mặt trong hầu hết con người của chúng ta, so với lan truyền đại dịch thì có thể gây ra bởi loại điển hình mới hoặc bởi loại điển hình chưa bao giờ luân chuyển qua con người hoặc đã không luân chuyển trong con người cho một thời gian khá lâu. Bệnh influenza đại dịch trong quá khứ đã đưa đến mức tối đa về bệnh trạng, số người tử vong, xã hội bị hỗn loạn và mất mát về kinh tế.

Siêu vi influenza đại dịch xuất hiện (“gia tăng hoạt động”)

Có nhiều loại điển hình của Influenza hoặc siêu vi “cảm cúm”. Sự khác biệt của các loại điển hình này dựa trên một vài chất đặc trên bề mặt của siêu vi (ngưng kết tố hình cầu (hemagglutinin) hoặc chất đặc “HA” và neuraminidaza (neuraminidase) hoặc chất đặc “NA”).

Siêu vi đại dịch xuất hiện (hoặc gia tăng “hoạt động”) là do tiến trình gọi là “chuyển chất kháng nguyên,” gây sự thay đổi bất ngờ hoặc bất thình lình thật quan trọng đến siêu vi influenza A. Những thay đổi này xảy ra do các hồn hợp mới của chất đặc HA và/hoặc NA trên bề mặt của siêu vi. Thay đổi này tạo ra siêu vi influenza A mới. Sự xuất hiện siêu vi điển hình influenza A là bước đầu tiên của đại dịch, nhưng loại siêu vi điển hình mới cũng phải lan truyền từ người này sang người khác mới được gọi là đại dịch. Một khi loại siêu vi điển hình cảm cúm đại dịch mới gia tăng và lan truyền, chúng thường chế ngự trong con người và chạy vòng vòng hoặc “luân chuyển” trong nhiều năm cũng như loại influenza theo mùa. Các Trung Tâm Kiểm Soát và Phòng Ngừa Bệnh Nhiễm tại Hoa Kỳ (U.S. Centers for Disease Control and Prevention) và Tổ Chức Sức Khỏe Trên Toàn Thế Giới (World Health Organization) có các chương trình giám sát rất rộng để theo dõi và “phát hiện” hoạt động của influenza trong toàn thế giới, kể cả sự gia tăng hoạt động của nòi đại dịch siêu vi influenza.

Bệnh Influenza đại dịch trong thế kỷ thứ 20

Trong thế kỷ thứ 20, sự gia tăng hoạt động của siêu vi influenza A mới gây ra ba đại dịch, cả ba đã lan trên toàn thế giới trong vòng 1 năm mà không bị phát hiện.

- **1918-19, “Cảm cúm Tây Ban Nha,” (Spanish flu)** [A (H1N1)], gây số tử vong cao nhất vì influenza: hơn 500,000 người chết tại Hoa Kỳ, và trong toàn cầu có đến 50 triệu người có thể tử vong. Nhiều người chết trong vòng vài ngày sau khi bị nhiễm, và nhiều người khác chết sau đó vì biến chứng. Gần hơn phân nửa số người chết là thanh thiếu niên, mạnh khỏe. Siêu vi Influenza A (H1N1) vẫn còn luân chuyển cho đến ngày nay sau khi cư dân phát bệnh trở lại vào thập niên 1970.
- **1957-58, “Cảm cúm Á Đông,” (Asian flu)** [A (H2N2)], gây số tử vong lên đến 70,000 người tại Hoa Kỳ. Bệnh này phát xuất đầu tiên tại Trung Quốc vào cuối tháng Hai năm 1957, Cảm cúm Á Đông lan tràn đến Hoa Kỳ vào tháng Sáu năm 1957.
- **1968-69, “Cảm cúm Hồng Kông,”** [A (H3N2)], gây số tử vong lên đến 34,000 tại Hoa Kỳ. Siêu vi này phát xuất đầu tiên tại Hồng Kông vào đầu năm 1968 và lan truyền đến Hoa Kỳ vào cuối năm đó. Siêu vi Influenza A (H3N2) vẫn còn luân chuyển đến ngày nay.

Cả hai thời gian đại dịch trong năm 1957-58 và 1968-69 do siêu vi chứa hồn hợp gen của siêu vi influenza từ con người và siêu vi influenza từ chim. Và siêu vi gốc cho đại dịch năm 1918-19 vẫn chưa rõ.

Thông tin về bệnh cảm cúm đại dịch

(tiếp theo trang trước)

Chủng ngừa để chống siêu vi influenza đại dịch

Trong giai đoạn đầu tiên của đại dịch, thường thì không có ngay thuốc để tiêm chủng. Khi thuốc tiêm chủng trị siêu vi influenza được chế biến, khoa học gia trên thế giới cùng hợp tác để chọn nòi siêu vi nào sẽ bảo vệ chống siêu vi tốt nhất, và sau đó các nhà sản xuất mới dùng nòi đã được chọn để bào chế thuốc chủng ngừa. Một khi nòi đại dịch của siêu vi influenza được nhận dạng, thì sẽ mất khoảng vài tháng để có đầy đủ thuốc tiêm chủng cho nhiều người. Khi đại dịch xảy ra, chính phủ Hoa Kỳ sẽ hợp tác với nhiều nhóm cộng tác khác để đề nghị chỉ dẫn sớm cho việc chủng ngừa.

Thống kê phòng ngừa và chữa trị influenza đại dịch

Có bốn loại thuốc chống siêu vi cảm cúm đại dịch khác nhau (amantadine, rimantadine, oseltamivir, và zanamivir) đã được Cơ Quan Thực Dược Phẩm Hoa Kỳ (U.S. Food and Drug Administration) chấp thuận để chữa trị và/hoặc phòng ngừa influenza. Cả bốn loại thuốc đều để trị siêu vi influenza A. Tuy nhiên, đôi khi cũng có nòi siêu vi influenza có thể trở nên đề kháng với một loại thuốc hoặc nhiều hơn, và các loại thuốc này có thể không trị bệnh được. Thí dụ như, siêu vi influenza A (H5N1) tìm thấy trong bệnh nhân trong vùng Á Châu vào năm 2004 và 2005 kháng thuốc amantadine and rimantadine. Các theo dõi về sự kháng thuốc chống influenza của siêu vi từ chim vẫn còn tiếp tục.

Chuẩn bị cho đại dịch tới

Nhiều khoa học gia tin rằng, không biết là lúc nào nhưng đại dịch influenza sẽ xảy ra trong tương lai. Không ai tiên đoán được sự nghiêm trọng của đại dịch kế tiếp, nhưng các nghiên cứu đề nghị rằng ảnh hưởng này có thể rất nghiêm trọng tại Hoa Kỳ. Vì lý do không đủ dữ kiện kiểm soát nào (như chủng ngừa hoặc thuốc), theo ước lượng thì Hoa Kỳ ở “mức trung bình” đại dịch có thể gây tử vong từ 89,000 đến 207,000 người, từ 314,000 đến 734,000 bị vào bệnh viện, từ 18 đến 42 triệu người sẽ được khám ngoại chẩn, và có từ 20 đến 47 triệu người khác bị bệnh. Từ 15% đến 35% dân số Hoa Kỳ có thể bị ảnh hưởng bởi đại dịch influenza, và tác động kinh tế có thể từ \$71.3 và \$166.5 tỉ.

Thí dụ gần đây nhất là dịch lan truyền influenza từ chim và truyền nhiễm tại Hồng Kông vào năm 1997, 1998, và 2002 hiện tại ở Á Châu đang bị bệnh dịch influenza từ chim trong giống gà, tất cả các điều này cho thấy rõ ràng sự quan trọng để chuẩn bị cho đại dịch. Lần cuối mà chúng ta biết có đại dịch là 36 năm về trước.

Đại dịch Influenza khác hơn nhiều loại đe dọa khác mà hệ thống sức khỏe công cộng và chăm sóc sức khỏe hiện đang hoạch định:

- Đại dịch sẽ kéo dài lâu hơn hầu hết các trường hợp khẩn cấp khác và hoạt động của influenza xảy ra “từng đợt” và có thể cách nhau nhiều tháng (lần đại dịch trong thế kỷ 20, giai đoạn hai xảy ra khoảng từ 3 đến 12 tháng sau lần thứ nhất).
- Số lượng nhân viên y tế và chuyên viên cấp cứu sơ khởi đến làm việc sẽ giảm dần; họ có nguy cơ bị lây bệnh thật cao vì phải lo liệu bệnh trạng này và nằm trong môi trường chăm sóc sức khỏe, và nhiều khi phải ở nhà để chăm sóc cho người trong gia đình bị bệnh.
- Các tài nguyên trong nhiều địa điểm khác nhau có thể giới hạn vì cách lan truyền của đại dịch influenza.

Vì sự khác biệt này và sự lan truyền rộng lớn của đại dịch influenza, điều quan trọng là hoàn tất hoạch định và chuẩn định để có thể giải quyết ngay và thỏa đáng. Vì lý do này, Ban Dịch Vụ Sức Khỏe và Nhân Sự Hoa Kỳ (U.S. Department of Health and Human Services -- HHS) hỗ trợ việc giám sát (“theo dõi”) các hoạt động đại dịch influenza, bào chế và sản xuất thuốc chủng ngừa, thuốc chống siêu vi, nghiên cứu, và chuẩn bị cho sức khỏe của công chúng. Ngoài ra, HHS có cấp bản thảo của Chương Trình Chuẩn Bị Đại Dịch Influenza Toàn Quốc (National Pandemic Influenza Preparedness Plan) để thu thập ý kiến của công chúng vào tháng Tám 2004. Để đọc bản thảo của chương trình hoặc để lấy thêm thông tin về đại dịch influenza, hãy đến [viết trang mạng](http://www.dhhs.gov/nvpo/pandemics/) của HHS tại <http://www.dhhs.gov/nvpo/pandemics/>.

Để biết thêm thông tin, đến [viết trang](http://www.cdc.gov/flu) www.cdc.gov/flu,
hoặc gọi số CDC tại số 800-CDC-INFO (tiếng Anh và tiếng Tây Ban Nha) hoặc 888-232-6348 (TTY).